

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL
PËR MARRJEN E KATEGORIVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE
TË LËNDËS SOCIOLOGJI
2022**

1. HYRJE

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të **sociologjisë** është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP) për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së sociologjisë në përgatitjen për testimin kombëtar për marrjen e kategorive të kualifikimit, si dhe të gjitha Drejtorive Rajonale të Arsimit Parauniversitar dhe Zyrave Vendore të Arsimit Parauniversitar për të organizuar zhvillimin profesional për të gjithë mësuesit që do të hyjnë në këtë proces.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MAS ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumente zyrtare¹, të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- programe përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi, si dhe të lëndës “Sociologji” në veçanti;
- aspekte të etikës dhe të komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtja shkencore e lëndës “Sociologji”, sipas programeve lëndore përkatëse.

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS-it që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

2. QËLLIMI I PROGRAMIT

Qëllimi i hartimit të programit të zhvillimit profesional të mësuesve për efekt kualifikimi është:

- të ofrojë një program orientues për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së sociologjisë në arsimin parauniversitar për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese, si dhe DRAP-eve, ZVAP-ve, për të organizuar zhvillimin profesional të mësuesve. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DRAP-et, ZVAP-të, përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete;
- të ofrojë një program të detyruar, për mësuesit që këtë vit do të marrin kategoritë e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon që mësuesi:

- të zbatojë legjislacionin arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore;
- të rritë përgjegjshmërinë për njohjen dhe zbatimin e legjislacionit arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore;
- të rritë aftësitë dhe kompetencat profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejtë në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësimdhënieje të suksesshme;
- të rritë përgjegjshmërinë për njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim;
- të rritë përgjegjshmërinë për njohjen dhe zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të rritë aftësitë në drejtim të zbatimit me saktësi të rregullave drejtshkrimore të shqipes;

- të realizojë në praktikë, nëpërmjet demonstrimit konkret, aftësitë e fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

Objektivat afatshkurtër të programit

Programi synon që mësuesi:

- të njohë dhe të zbatojë legjislacionin arsimor dhe veçanërisht rrishtë më të fundit të reformës arsimore;
- të zotërojë kompetencat bazuar në standardet profesionale të mësuesit për të ndikuar drejtpërdrejt në efektivitetin e procesit mësimor, për një mësimdhënie të suksesshme;
- të zotërojë konceptin e gjithë përfshirjes dhe të mundësojë përfshirjen e nxënësve në procesin mësimor dhe në aktivitetet e shkollës;
- të demonstrojë aftësitë në fushën pedagogjike për përzgjedhjen e metodave për menaxhimin e klasës, për shtjellimin e koncepteve, për nxitjen e diskutimeve, për përdorimin e teknikave të reja të vlerësimit të nxënësve etj.;
- të tregojë përgjegjshmëri në njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës, si dhe zbatimin e tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe veçoritë e klasave ku japin mësim;
- të demonstrojë zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të përdorë aftësitë e TIK-ut në procesin mësimor, si një nga rrishtë më të fundit në mësimdhënien me kompetenca.

3. PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të lëndës sociologji është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojë mësuesi i lëndës sociologjia që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke pasur si pikënisje, standardet bazë të përgjithshme të mësuesit si dhe në standardet e mësuesit të lëndës sociologjia. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhen me secilën fushë të testimit, do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë nevojat e tij si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë/lëndë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT	
Fusha: Dokumentet zyrtare	
Rezultati i pritshëm Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi i matematikës:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron ligjin për sistemin arsimor parauniversitar dhe Rregulloren për funksionimin e Institucioneve Arsimore Parauniversitare në Republikën e Shqipërisë. • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për hartimin dhe zbatimin e kurrikulës shkollore; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për personelin e shkollës; • demonstroi zbatimin konkret të udhëzimeve të MAS në funksion të 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji nr. 69/2012 “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. • Rregullore e funksionimit të institucioneve arsimore parauniversitare në Republikën e Shqipërisë, miratuar me Urdhër nr.31, datë 28.01.2020 • Udhëzimi nr.17 “Për fillimin e vitit shkollor 2021-2022 në sistemin arsimor parauniversitar”, MAS (16.08 2021). • Udhëzimi nr. 30, datë 12.09.2018 “për numrin e nxënësve për klasë dhe

<p>përmirësimit të procesit të mësimdhënie-nxënies;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbaton etikën profesionale të mësuesit; • respekton të drejtat dhe liritë e nxënësit; • respekton detyrat, të drejtat dhe liritë e mësuesit; • zbaton rregulloret dhe udhëzimet për zhvillimin profesional të mësuesit. 	<p>normat e punës mësimore në institucionet e arsimit parauniversitar” i ndryshuar me Udhëzimin nr.14, date 28.7.2021</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi nr. 16, datë 28.07.2021 “Për organizimin dhe funksionimin e sistemit të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të punonjësve arsimorë” • Udhëzimi nr. 4, datë 26.02.2021. “Për kriteret dhe procedurat e kualifikimit të mësuesve”. • Udhëzimi nr. 34, datë 11.09.2015 “Për vlerësimin e nxënësve për kurrikulën me kompetenca, në arsimin bazë”. • Udhëzimi nr. 14, datë 28.07.2016 “Për vlerësimin e nxënësve në arsimin e mesëm të lartë”. • Urdhri Nr.6, datë 10.01.2018 për zbatimin e nismës “Tri lëndë në gjashtë orë”. • Urdhër nr.46 datë 24.07.2020 “Për standardet profesionale të formimit të përgjithshëm dhe të formimit lëndor të mësuesve në sistemin arsimor parauniversitar”.
--	--

Fusha: Programet lëndore	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të përcaktojë çfarë mësuesit duhet të dinë dhe të jenë të aftë të bëjnë për nxënësit; • të analizojë karakterin konkret dhe të qartë të përmbajtjes së kurrikulës; • të vlerësojë zbatimin cilësor të programit: kërkesat ndaj mësuesit si zbatues i programit lëndor; • të vërë në dukje të rishikimi i programit lëndor: kërkesat ndaj mësuesit si nismëtar i ndryshimit ose përmirësimit të programit lëndor; • të dallojë strukturën e programit lëndor dhe të përshkruajë përmbajtjen e rubrikave të saj; • të përshkruajë lidhjet ndërmjet njohurive të lëndës që jep mësim me njohuritë e disiplinave të tjera që zhvillohen në shkollë. 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza kurrikulare, 2014. • Programi i lëndës “Sociologji” për gjimnazin, për arsimin profesional dhe për arsimin e orientuar (social – kulturor). • Kurrikula bërthamë AML, klasat X-XII, 2016. • Programet me kurrikulën e bazuar në kompetenca, klasat X -XII.
Fusha : Aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të zhvillojë mësimdhënie në përshtatje me synimet dhe objektivat konkrete të lëndës që jep; • të zhvillojë koncepte dhe metoda që e bëjnë nxënësin të aftë për të zbatuar 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza e vlerësimit të nxënësit, MAS, 23.07.2015. • Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në arsimin e mesëm të ulët, 2017. • Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në

<p>njohuritë e reja;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të jetë i hapur për bashkëpunim dhe vlerësim të punës që bën; • të dallojë pyetjet e hapura dhe të mbyllura, të strukturuar dhe gjysmë të strukturuar; • të hartojë rezultate të nxënit; • të dallojë dhe të hartojë rezultate të nxëni në nivele të ndryshme; • të zbatojë njohuritë e tij për krijimin e një klime të përshtatshme të mësuarit në klasë; • të dallojë dhe të përzgjedhë metoda dhe teknika të përshtatshme me objektivat e të mësuarit dhe stilet e ndryshme të të mësuarit; • të strukturojë një ditar dhe të tregojë qëllimin e rubrikave të tij; • të përcaktojë synimet ose objektivat e kurrikulës në përputhje me filozofinë arsimore të përzgjedhur; • të alternojë metodat e punës individuale dhe asaj në grup në varësi të objektivave të të mësuarit; • të zbatojë teknika dhe forma të ndryshme të vlerësimit të nxënit; 	<p>gjimnaz, 2016.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nivelet e arritjes (arsimi bazë dhe arsimi i mesëm), IZHA 2016. • Udhëzues për kurrikulën me zgjedhje në gjimnaz, ASCAP (ish IZHA) 2018. • Urdhër për miratimin e “Standardeve profesionale të mësuesit për përdorimin e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit”, nr. 84 datë 06.05.2021. • Material ndihmës për mësuesit lidhur me përdorimin e platformave online në procesin mësimor, ASCAP 2021 • Materiale ndihmëse për edukimin qytetar https://www.ascap.edu.al/materiale-ndihmese-per-edukimin-qytetar-2/ Demokracia ne veprim https://www.living-democracy.al/textbooks/volume-1/ <p>Vëllimi 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kushtet e mësimdhënies dhe të të mësuarit (faqe 60-64). - Vendosija e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve (faqe 65-72). - Drejtimi i procesit të të nxënit dhe përzgjedhja e formave të mësimdhënies (faqe 81-82, 87-88, 90-92). <ul style="list-style-type: none"> • Manuali për edukimin e qytetarisë digjitale i Këshillit të Evropës.
--	--

	Materiale ndihmëse për edukimin qytetar https://www.ascap.edu.al/materiale-ndihmese-per-edukimin-qytetar-2/ faqe 11-15.
Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të përshkruajë parimet themelore mbi të cilat është hartuar kodi i etikës së mësuesit; të dallojë sjelljet e mësuesit që burojnë nga parimet themelore; të hartojë vetë një kod të thjeshtë sjelljeje që bazohet në parimet dhe standardet e kodit të etikës; të përshkruajë sjelljet model që duhet të karakterizojnë zbatuesit e kodit të etikës së mësuesit, në varësi të funksionit që ka në komunitetin e shkollës; të marrë vendime në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Kodi i Etikës së mësuesve në arsimin parauniversitar. Urdhër nr.46 datë 24.07.2020 “Për standardet profesionale të formimit të përgjithshëm dhe të formimit lëndor të mësuesve në sistemin arsimor parauniversitar”
Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të zbatojë rregullat e drejtshkrimit të gjuhës shqipe standarde. 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

Fusha: Përmbajtja shkencore e lëndës			
Nr.	Linja	Objektivat	Literatura
1.	Metodat e kërkimit sociologjik	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të metodave të kërkimeve sociologjike; ▪ të përshkruajë disa eksperimente sociologjike (eksperimenti në fabrikën Hawthorne dhe eksperimenti në burgun Stanford); ▪ të krahasojë përparësitë e kufizimet e një metode të kërkimit sociologjik; ▪ të përshkruajë reagimet e veçanta të shqiptarëve nëse vihen në një situatë eksperimentale; ▪ të përshkruajë llojet kryesore të vëzhgimeve sociologjike (vëzhgimi i pjesshëm dhe i përgjithshëm, vëzhgim sistematik dhe jo sistematik, vëzhgim i drejtpërdrejtë dhe jo i drejtpërdrejtë, vëzhgim pjesëmarrës dhe jo pjesëmarrës) dhe procedurën e realizimit të tyre në kushtet e shoqërisë shqiptare; ▪ të përdorë elementet kryesore të hartimit dhe të realizimit të anketës sociologjike; ▪ të hartojë dhe të realizojë modele ankete sociologjike, duke pasur parasysh veçoritë e modelimit psiko kulturor të shqiptarëve; 	Tekste për nxënësin për lëndën e sociologjisë, literaturë shkencore dhe burimore për përmbajtjen e lëndës.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ të përdorë kriteret dhe kërkesat kryesore të kampionimit sociologjik, për të realizuar praktikisht kampionime sociologjike të thjeshta; ▪ të përshkruajë llojet kryesore të intervistave sociologjike (intervista e lirë, intervista e strukturuar dhe intervista gjysmë e strukturuar); ▪ të realizojë intervista të thjeshta, duke pasur parasysh veçoritë kryesore të formimit psiko kulturor të shqiptarëve; ▪ të përdorë dokumente të ndryshme zyrtare dhe vetjake në studimet sociologjike në shoqërinë shqiptare; ▪ të përdorë për të lexuar dhe interpretuar nga pikëpamja sociologjike dokumente të ndryshme zyrtare ose vetjake; ▪ të hartojë një anketë që synon të studiojë një problem rinor të adoleshencës; ▪ të interpretojë të dhënat e grumbulluara përmes një ankete të realizuar me nxënësit e klasës ose të shkollës (mund të realizohet edhe si punë në grup). 	
2.	Kultura Individi Shoqëria	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë konceptin gjithëpërfshirës të kulturës; ▪ të përshkruajë funksionet e kulturës në marrëdhëniet e njerëzve me natyrën, me njëri-tjetrin, me shoqërinë; ▪ të tregojë kuptimin e simbolit kulturor, 	

		<p>funksionet kryesore të simboleve kulturore dhe veçoritë kryesore të zhvillimit të tyre;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të dallojë simbole të veçanta të kulturës shqiptare, të cilat luajnë rol të rëndësishëm në funksionimin e shoqërisë shqiptare; ▪ të përshkruajë kuptimin e gjuhës si tërësi simbolesh kulturore; ▪ të përshkruajë rolin e veçantë të gjuhës shqipe në shpjegimin e disa dukurive kulturore e gjuhësore të vendeve të tjera të Evropës; ▪ të tregojë kuptimin e konceptit sociologjik të vlerave kulturore; ▪ të përmendë disa vlera kryesore të kulturave perëndimore; ▪ të argumentojë rolin e veçantë të vlerave kulturore të besës dhe të mbytjes me mikpritjes së shoqërisë tradicionale shqiptare; ▪ të shpjegojë konceptin sociologjik të normave kulturore dhe shumëllojshmërinë e tyre; ▪ të argumentojë raportet ndërmjet normave kulturore dhe normave ligjore; ▪ të shpjegojë rolin e veçantë të normave kulturore në funksionimin e shoqërisë tradicionale shqiptare; ▪ të përcaktojë konceptin sociologjik të nën kulturës dhe kundër kulturës; ▪ të argumentojë se kultura shqiptare është 	
--	--	---	--

		<p>mozaik nën kulturash dhe e zhvilluar në periudha të gjata kohore si kundër kulturë e argumentet t’i ilustrojë me shembuj e fakte të qëmtuara nga jeta e përditshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të dallojë vështirësitë kryesore (etno centrizmi, ksenon centrizmi) me të cilat ndeshen njerëzit kur kalojnë nga njëri sistem kulturor te tjetri; ▪ të përshkruajë veçoritë kryesore të reagimi të shqiptarëve ndaj kulturave të tjera kryesisht nëpërmjet njohjes së përvojave jetësore të emigrantëve shqiptarë, të studentëve shqiptarë që studiojnë në vende të tjera; ▪ të përshkruajë rëndësinë teorike dhe praktike të relativitetit kulturor; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit; ▪ të përgatisë një ese për një çështje të kulturës shqiptare. 	
	3. Shoqërizimi	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë kuptimin sociologjik të shoqërizimit në formimin e personalitetit të njeriut; ▪ të japë disa shpjegime kryesore sociologjike të procesit të shoqërizimit (vetja shoqërore dhe marrja e rolit të tjetrit 	

		<p>sipas xh. H. Mid, pikëpamja e Ç. H. Kult për shoqërinë si pasqyrë etj.);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë ndikimet e veçanta të mjediseve dhe faktorëve të ndryshëm (familja, shkollimi, grupet e vogla të shoqeve dhe shokëve më të afërt, mjetet e komunikimit masiv, opinioni publik); ▪ të përshkruajë veçoritë e ndikimit të faktorëve të tillë në shoqërinë shqiptare të ditëve tona; ▪ të përshkruajë ndikimin e filmave me procese gjyqësore dhe me dhunë në procesin e shoqërizimit të adoleshentëve shqiptarë; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërizimit në ciklet e jetës (fëmijëria, adoleshenca, mosha e rritur e hershme, mosha e pjekurisë dhe pleqëria); ▪ të përshkruajë veçoritë e shoqërizimit përgjatë cikleve të tillë të jetës në shoqërinë shqiptare; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi, duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
	4. Devianca	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë e të arsyetojë karakterin relativ të sjelljeve deviante, faktorët dhe rrethanat social kulturore kryesore që 	

		<p>përcaktojnë nëse një model sjelljeje është deviant ose jo;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë pesë tipat kryesore të kriminit (krimi kundër personit, krimi kundër pasurisë, krimi i urrejtjes ose i mërisë, krimi i “jakave të bardha” dhe i ashtuquajtur “krimi pa viktimë”; ▪ të dallojë format specifike të shfaqjes së krimeve të tilla në shoqërinë shqiptare të ditëve tona; ▪ të arsyetojë prirjen pse meshkujt dhe të rinjtë janë më të kriminalizuar se femrat dhe burrat me moshë më të pjekur si në vendet e tjera, ashtu edhe në Republikën e Shqipërisë; ▪ të shpjegojë ndikimet e filmave me dhunë dhe procese gjyqësore në modelet e sjelljes së të rinjve shqiptarë; ▪ të përshkruajnë si ndikojnë në sjelljet e atij/asaj filma të tillë; ▪ të përshkruajë shpjegimet kryesore biologjike dhe gjenetike të deviancës; ▪ të shpjegojë teorinë sociologjike të kontrollit të Trevis Hirshit dhe teorinë e etiketimit të Hauwrđ S. Beker për shpjegimin e deviancës; ▪ të shpjegojë kuptimin e deviancës parësore dhe dytësore, ▪ të përshkruajë funksionet kryesore shoqërore të sjelljeve deviante (pohimi i 	
--	--	--	--

		<p>vlerave kulturore më të rëndësishme, përcaktimi i kufijve moralë, forcimi i unitetit shoqëror, faktor i rëndësishëm ndryshimesh shoqërore);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë veçori të funksioneve të tilla në shoqërinë shqiptare; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit; ▪ të përgatisë një ese për një sjellje deviante që shqetëson më shumë të rinjtë adoleshentë. 	
5.	Shtresimi gjinor dhe familja	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë format kryesore të shfaqjes së pabarazisë gjinore; ▪ të përshkruajë rolin e veçantë të vajzave dhe grave në shoqërinë shqiptare si faktor që përmirëson komunikimin, si faktor ekuilibrimi në jetën politike etj.; ▪ të rendisë objektivat kryesore të lëvizjeve feministe; ▪ të dallojë format kryesore të martesës (endogamia dhe ekzogamia, monogamia dhe poligamia); ▪ të përshkruajë funksionet shoqërore të tyre; ▪ të rendisë pikëpamjet kryesore për dilemën bashkëkohore: martesë apo 	

		<p>bashkëjetesë;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë mendësitë kryesore të shoqërisë shqiptare për këtë dilemë; ▪ të rendisë format kryesore të familjes; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të familjes shqiptare; ▪ të shpjegojë funksionet kryesore të familjes (shoqërizimi, rregullimi i marrëdhënieve seksuale, riprodhimi dhe nxitja emocionale e përkrahja ekonomike); ▪ të përshkruajë veçoritë e funksioneve të tilla në shoqërinë shqiptare; ▪ të interpretojë dukurinë e divorcit dhe rrjedhojat shoqërore e psiko kulturore të saj; ▪ të përshkruajë veçoritë e divorcit në shoqërinë shqiptare; ▪ të interpretojë njohë vizionet kryesore për të ardhmen e familjes; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
6.	Racat dhe etniteti	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë kuptimin sociologjik të konceptit <i>racë, etnicitet, pakicë kombëtare dhe pakicë etnike</i>; ▪ të tregojë ç’janë paragjykimet dhe diskriminimet; 	

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ të argumentojë pse marrëdhëniet ndërmjet grupeve racore dhe etnike shpesh karakterizohen nga forma të ndryshme paragjykimi dhe diskriminimi; ▪ të analizojë katër format kryesore të marrëdhënieve ndërmjet shumicës dhe pakicave etnike në shoqëritë moderne (pluralizmi, asimilimi, veçimi (vet veçimi) dhe shfarosja); ▪ të përshkruajë veçoritë e marrëdhënieve të shqiptarëve me pakicat kombëtare ose etnike në vendin tonë; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
7.	Analizë sociologjike e besimeve fetare	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë përcaktimet kryesore sociologjike të fesë; ▪ të përshkruajë funksionet kryesore të besimeve fetare (forcimi i unitetit shoqëror; përcaktimi i kuptimit të jetës, faktor i kontrollit shoqëror; ndikime të karakterit shoqëror të të shenjtës); ▪ të përshkruajë si shfaqet veprimi i funksioneve të tilla në bashkësinë vendore ku jeton ai vetë ose të afërm të tij; ▪ të përshkruajë fakte që provojnë tolerancën, mirëkuptimin ndër fetar të 	

		<p>shqiptarëve në ditët tona dhe në të kaluarën, së paku të afërt;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë veçoritë kryesore të 6 feve që konsiderohen fe botërore dhe funksionet e tyre shoqërore të veçanta në shoqëritë ku veprojnë; ▪ të analizojë prirjet kryesore të ndryshimit të besimeve fetare në shoqëri (shekullarizimi dhe fundamentalizimi); të përshkruajë veçoritë e shekullarizimit dhe të fundamentalizimit në shoqërinë shqiptare; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
8.	Urbanizimi dhe karakteristikat e punës në shoqëritë më të urbanizuara	<p>Në fund të kësaj njësie mësuesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të tregojë parakushtet e urbanizimit dhe karakteristikat e qyteteve para industriale; ▪ të përshkruajë veçoritë e urbanizimit përgjatë periudhës së industrializimit; ▪ të përshkruajë veçoritë e urbanizimit përgjatë periudhës së industrializimit; ▪ të analizojë dukuritë e prirjet kryesore të zhvillimeve urbane pas Luftës së Dytë Botërore (shpërqendrimi urban, zona urbane, përtëritje, urbane, xhentrifikimi, eksurbanizim); ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të 	

		<p>urbanizimit në Shqipëri, veçanërisht pas Luftës së Dytë Botërore;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë interpretimet kryesore sociologjike të jetës shoqërore në qytete (dallimet e mënyrës urbane të jetesës nga mënyra rurale, urbanizimi si mënyrë jetese dhe ekologjia urbane); ▪ të analizojë karakteristikat kryesore të punës në shoqëritë më të urbanizuara ose më të industrializuara (pakësimi i punës së gjallë të njerëzve në bujqësi; rritja e peshës specifike të punëve jakë bardhë, shtimi i profesioneve shumë të kualifikuara dhe rritja e rëndësisë së tyre; pakësimi i peshës specifike të të vetë punësuarve; papunësia; ekonomia e paligjshme; rritja e shkallës së diversitetit në vendin e punës; rritja e shkallës së përdorimit të teknologjive të informacionit); ▪ të krahasojë përafrimet, dallimet dhe karakteristikat e kundërta të punës në shoqërinë shqiptare të ditëve tona dhe rrjedhojat e tyre; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi, duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
9.	Shtresimi i	Mësuesi të jetë i aftë:	

	shoqërisë dhe lëvizjet shoqërore	<ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shtresimit shoqëror; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të organizimit të shoqërisë në sistemin e kastave; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të organizimit të shoqërisë në sistemin e klasave; ▪ të analizojë dukurinë e lëvizshmërisë shoqërore individuale e strukturore dhe veçoritë e tyre në sistemin e kastave e të klasave; ▪ të tregojë veçoritë kryesore të klasave e shtresave në shoqërinë e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, si një nga shoqëritë e mëdha më të urbanizuara; ▪ të analizojë dukurinë e ndryshimit shoqëror dhe karakteristikat kryesore të tij (i përgjithshëm dhe me veçori dalluese në çdo shoqëri; përgjithësisht i qëllimshëm, por i paplanifikuar në të gjithë rrjedhojat; rrjedhoja kontradiktore dhe kohëzgjatje të ndryshme); ▪ të interpretojë idetë sociologjike për lëvizjet shoqërore dhe trupat kryesore të lëvizjeve shoqërore (lëvizja alternative, lëvizje realizuese, lëvizja reformuese dhe revolucione); ▪ të analizojë veçoritë e lëvizjeve shoqërore në të katër fazat e zhvillimit të saj dhe 	
--	--	---	--

		<p>arsyet kryesore të rënies së lëvizjes shoqërore;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit; ▪ të përgatisë një ese sipas temës së përcaktuar në libër ose të përcaktuara nga mësuesja. 	
10	Shoqëria tradicionale, moderne, pas moderne	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë katër karakteristikat kryesore të shoqërisë moderne sipas Peter Bergerit (venitja e komuniteteve të vegjël tradicionale; zgjerimi i mundësive për zgjedhje vetjake; zgjerimi i spektrit të shumëllojshmërisë shoqërore; orientimi nga e ardhmja dhe rritja e vetëdijes së kohës); ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërisë tradicionale të krahasuara me ato të shoqërisë moderne; ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të shoqërisë tradicionale shqiptare dhe dukuritë e prirjet kryesore të modernizimit të një shoqërie të tillë; ▪ të analizojë e të interpretojë pesë karakteristikat kryesore të shoqërisë pas moderne (rënia e modernitetit; zbehja e dritës së përparimit; shkenca nuk 	

		<p>përballon zgjidhjen e çështjeve; intensifikimi i debateve kulturore; ndryshimi i vazhdueshëm i institucioneve shoqërore);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit. 	
11	Metodat e kërkimit sociologjik	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë karakteristikat kryesore të metodave të kërkimeve sociologjike; ▪ të përshkruajë disa eksperimente sociologjike (eksperimenti në fabrikën Hawthorne dhe eksperimenti në burgun Stanford); ▪ të krahasojë përparësitë e kufizimet e një metode të kërkimit sociologjik; ▪ të përshkruajë reagimet e veçanta të shqiptarëve nëse vihen në një situatë eksperimentale; ▪ të përshkruajë llojet kryesore të vëzhgimeve sociologjike (vëzhgimi i pjesshëm dhe i përgjithshëm, vëzhgim sistematik dhe jo sistematik, vëzhgim i drejtpërdrejtë dhe jo i drejtpërdrejtë, vëzhgim pjesëmarrës dhe jo pjesëmarrës) dhe procedurën e realizimit të tyre në kushtet e shoqërisë shqiptare; ▪ të përdorë elementet kryesore të hartimit 	

		<p>dhe të realizimit të anketës sociologjike;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të hartojë dhe të realizojë modele ankete sociologjike, duke pasur parasysh veçoritë e modelimit psiko kulturor të shqiptarëve; ▪ të përdorë kriteret dhe kërkesat kryesore të kampionimit sociologjik, për të realizuar praktikisht kampionime sociologjike të thjeshta; ▪ të përshkruajë llojet kryesore të intervistave sociologjike (intervista e lirë, intervista e strukturuar dhe intervista gjysmë e strukturuar); ▪ të realizojë intervista të thjeshta, duke pasur parasysh veçoritë kryesore të formimit psiko kulturor të shqiptarëve; ▪ të përdorë dokumente të ndryshme zyrtare dhe vetjake në studimet sociologjike në shoqërinë shqiptare; ▪ të përdorë për të lexuar dhe interpretuar nga pikëpamja sociologjike dokumente të ndryshme zyrtare ose vetjake; ▪ të hartojë një anketë që synon të studiojë një problem rinor të adoleshencës; ▪ të interpretojë të dhënat e grumbulluara përmes një ankete të realizuar me nxënësit e klasës ose të shkollës (mund të realizohet edhe si punë në grup). 	
12	Kultura Individi Shoqëria	<p>Mësuesi të jetë i aftë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ të shpjegojë konceptin gjithëpërfshirës të kulturës; 	

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ të përshkruajë funksionet e kulturës në marrëdhëniet e njerëzve me natyrën, me njëri-tjetrin, me shoqërinë; ▪ të tregojë kuptimin e simbolit kulturor, funksionet kryesore të simboleve kulturore dhe veçoritë kryesore të zhvillimit të tyre; ▪ të dallojë simbole të veçanta të kulturës shqiptare, të cilat luajnë rol të rëndësishëm në funksionimin e shoqërisë shqiptare; ▪ të përshkruajë kuptimin e gjuhës si tërësi simbolesh kulturore; ▪ të përshkruajë rolin e veçantë të gjuhës shqipe në shpjegimin e disa dukurive kulturore e gjuhësore të vendeve të tjera të Evropës; ▪ të tregojë kuptimin e konceptit sociologjik të vlerave kulturore; ▪ të përmendë disa vlera kryesore të kulturave perëndimore; ▪ të argumentojë rolin e veçantë të vlerave kulturore të besës dhe të mbytjes me mikpritjes së shoqërisë tradicionale shqiptare; ▪ të shpjegojë konceptin sociologjik të normave kulturore dhe shumëllojshmërinë e tyre; të argumentojë raportet ndërmjet normave kulturore dhe normave ligjore; ▪ të shpjegojë rolin e veçantë të normave kulturore në funksionimin e shoqërisë tradicionale shqiptare; 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ të përcaktojë konceptin sociologjik të nën kulturës dhe kundër kulturës; ▪ të argumentojë se kultura shqiptare është mozaik nën kulturash dhe e zhvilluar në periudha të gjata kohore si kundër kulturë e argumentet t’i ilustrojë me shembuj e fakte të qëmtuara nga jeta e përditshme; ▪ të dallojë vështirësitë kryesore (etnocentrizmi, ksenocentrizmi) me të cilat ndeshen njerëzit kur kalojnë nga njëri sistem kulturor te tjetri; ▪ të përshkruajë veçoritë kryesore të reagimi të shqiptarëve ndaj kulturave të tjera kryesisht nëpërmjet njohjes së përvojave jetësore të emigrantëve shqiptarë, të studentëve shqiptarë që studiojnë në vende të tjera; ▪ të përshkruajë rëndësinë teorike dhe praktike të relativitetit kulturor; ▪ të përgatisë një detyrë analitike sipas temave të përcaktuara në tekst ose që i përcakton mësuesi duke pasur parasysh veçoritë e qytetit ose të krahinës ku jetojnë nxënësit; ▪ të përgatisë një ese për një çështje të kulturës shqiptare. 	
--	--	---	--